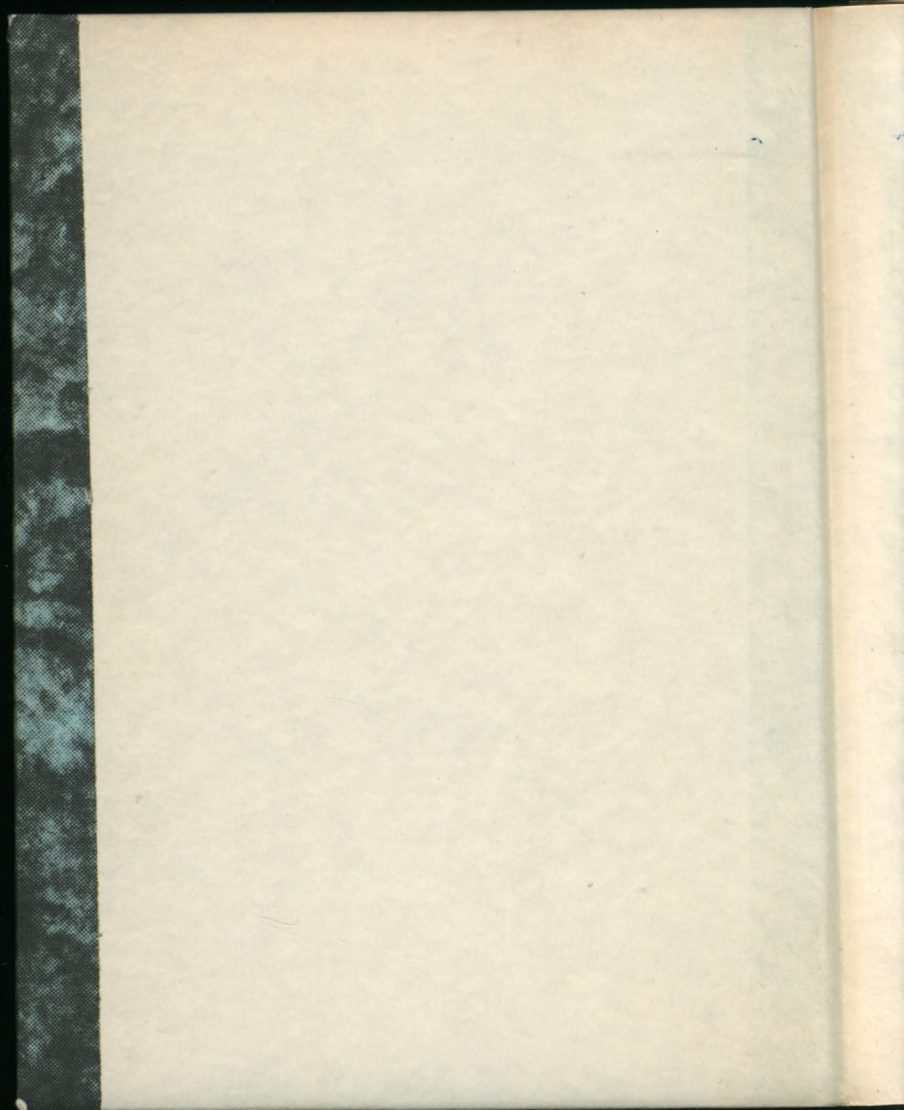
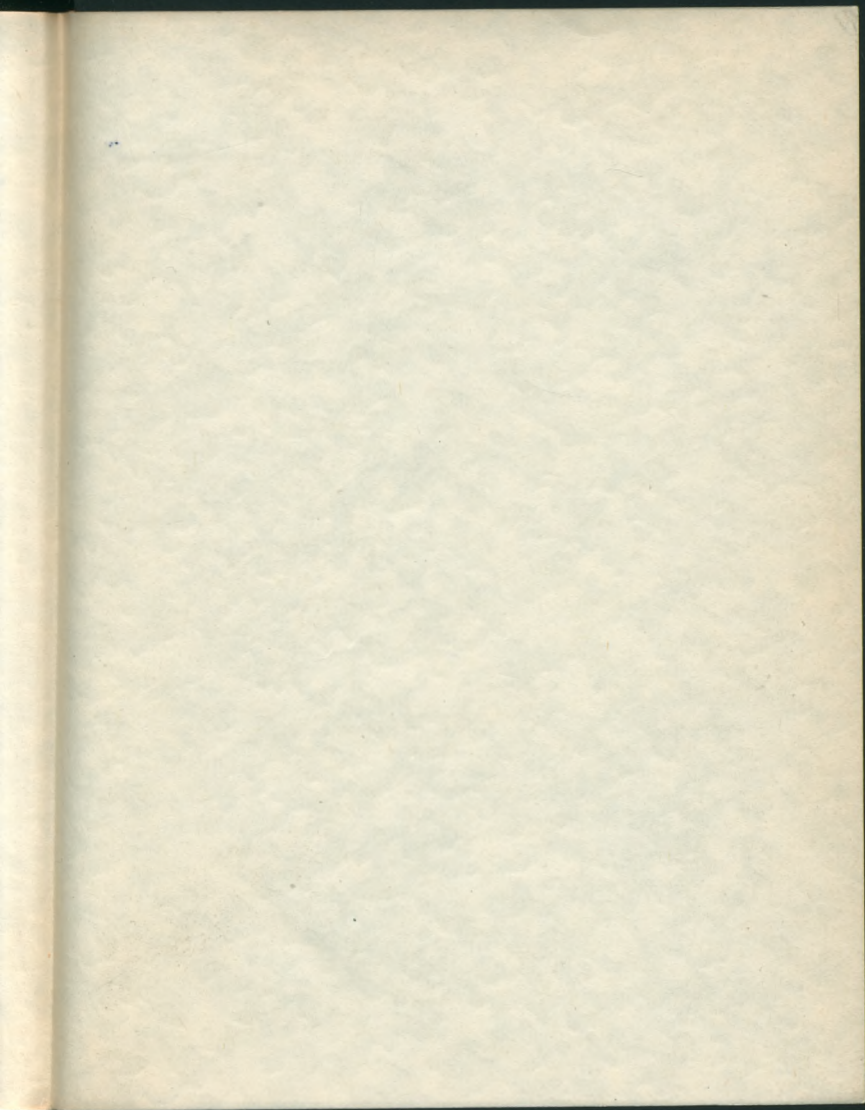
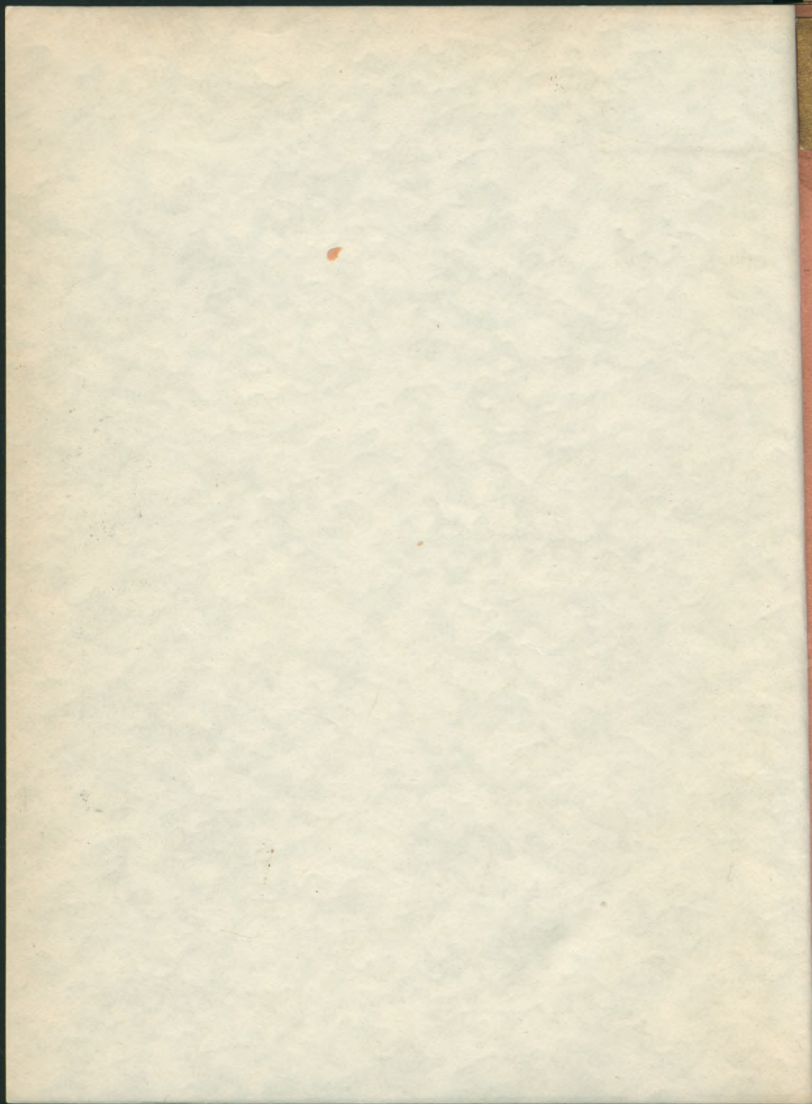

11.359/
4

11.359

**A KATHOLIKUS VILÁG
KÖNYVEI**

**A csiksomlyói
kegyszobor története**

Írta P. Boros Fortunát dr. ferencrendi pap

BONAVENTURA

Negyedik füzet.

Ára 3 Leu.

Katholikus Világ (Szent Ferenc Hírnöke) könyvtára.

Szerafi kalauz. Irta P. Trefán Leonárd	— —	Ára 60 és 50	Lei
Nefelejcs Ifjusági ima- és énekeskönyv	— — — —	Ára 35	"
Szerafikus. Irta P. Kiss Arisztid	— — — —	" 35	"
Szentírás, Szent Máté evangéliuma	— — — —	" 10	"
Bűnbánat utja. Fordította: Dr. P. Biró Lőrinc	— —	" 100	"
Szent Antal imakönyv. Irta P. Trefán Leonárd	— —	" 15	"
Keresztuti könyv. Irta P. Sántha Angelusz	— — — —	" 10	"
Keresztuti könyv. Irta P. Szabó Pius	— — — —	" 10	"
Tíz napi lelkigyakorlat Irta P. Monza P.	— — — —	" 100	"
Gyöngéségeink. Irta P. Oer Sebestyén, fordította:			
P. Biró Lőrinc	— — — —	" 30	"
Hítvédelmi közlemények. Irta dr. Kuncz F.	— —	" 35	"
A csiksomlyói harminckét Confráter. Irta dr. P. Boros Fortunát	— — — —	" 25	"
III. Rendi szabálykönyv. Irta P. Trefán Leonárd	— —	" 10	"
III Rendi kézikönyv. Irta P. Trefán Leonárd	— —	" 20	"
Szent Antal imaegyesület kézikönyve Irta P. Trefán Leonárd	— — — —	" 5	"
Fohászok Jézus Szive tiszteletére Irta P. Trefán Leonárd	— — — —	" 5	"
Szeplőtelen Szűz zsoltosmája. Irta P. Trefán Leonárd	— —	" 5	"
Tíz napi lelkimagyarázat a szentkereszt tövében. Fordította: P. Kiss A.	— — — —	" 30	"
Táborhegyi fényben. Irta P. Trefán Leonárd	— —	" 15	"
Sajtokérdés életkérdés. Irta P. Mattoska L.	— —	" 10	"
Innen-Onnan. Irta: P. Hédy Jeromos	— — — —	" 30	"
Gyermekek köszöntőkönyve. Irta: Földes Zoltán	— — — —	" 20	"
Skapulárek.	— — — —	" 10	"

Ezen kiadványaink helyben a „Szent Bonaventura“ könyv, papír és egyházi kegytárgyak kereskedésében kaphatók. Vidéki megrendelőink forduljanak megkeresésükkel a „A Hírnök,” vagy a „Katholikus Világ“ kiadóhivatalához. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár Piața Carolina-tér 7.

NIHIL OBSTAT. Dr. Franciscus Kuncz censor.

Nr. 2100/1924. IMPRIMATUR. † Gustavus Carolus episcopus.

NIHIL OBSTAT. Dr. P. Carolus Imets censor ordinis.

Num. 523/924. IMPRIMATUR. P. Leonardus Trefán Min. Provlis.

A CSIKSOMLYÓI
KEGYSZOBOR
TÖRTÉNETE.

IRTA:

P. BOROS FORTUNÁT DR.
FERENCRENDI PÁP.

SZÉNT BONAVENTURA KÖNYVNYOMDA NYOMÁSA
CLUJ—KOLOZSVÁR, 1924.

11.359/4

KIRJASTON KÄNNYTTÄÄ
B. Nyönd. R. v. d. k. n. o. p. i. d.
1926 v. 285 sz.

Csiksomlyó

egy csendes, kis falucska a Kissomlyó hegy lábánál. Alig négy-öt házból áll, mert a többi házak vagy Várdotfalvához, vagy Csobotfalvához tartoznak. Amily kicsiny fekvésében és csendes az év legnagyobb részében, ép oly jelentékeny a Székelyföld és a székely nép történetében. A székely népnek szíve, lelke, vágya és minden epedése: legalább egyszer elmenni Csiksomlyóra és leborulni a csodatevő Mária-szobor lábai előtt, hogy ott elsírja bánatát, kiöntse keservét s letegye elviselhetetlennek látszó terhét. Az emberek oda ellenállhatatlan vágygal, terhelt lélekkel szoktak sietni s megkönnyebült lélekkel, de nehéz szívvel távoznak onnan. S mert sok könnyet sirtak el itt és sok fájdalom megenyhült, azért oly kedves e hely. És hátha még az el nem sirt könnyek is beszélni tudnának?

Csiksomlyó nem volt mindig oly csendes, magára hagyott, mint most, mikor csak a nagyobb Mária-ünnepek alkalmával élénkül meg és főképp Pünkösöd szombatján és napján ölt táboriget.

Régebben, az év legnagyobb részében élénk gyermekzsvaj, nagyratörő ifjak pajkos jókedve törte meg a csendet, mert Csiksomlyón nemcsak a bűnösök találtak menedékre, a betegek gyógyforrásra, a szomorúak vigasztalásra s nemcsak a vigadozók öröme fokozódott, hanem ez a hely vala a Székelyföld és a székely nép legszebb virágos kertje, itt pattantak ki a legszebb rózsák, itt illatoztak kibeszélhetetlen pompában a leggyönyörűbb virágok, mert e gyermekkertnek királynője a *csiksomlyói segítő Mária* volt. Minden szeptember hónapban négy századon keresztül a székely ifjak százai gyülekeztek ide, hogy a tudománnyal magukba szívják az édes anyaföld szeretetét, a hitnek nagyrabecsülését s azért Csiksomlyó egy zsongó méhkashoz hasonlított, melynek zümmögő kis lakói nemcsak édes mézet gyűjtögettek, hanem minden esztendőben új rajokat bocsátottak ki, hogy a jó székely népnek vezetője, szellemi támasza legyenek. A csiki, gyergyói és kászoni katolikusoknak két ősi intézete állott itt: a gimnázium és a tanítóképző. Kezdetben mind a kettő a ferencendi atyák alapításában és vezetése alatt. A múlt század végén teljesen világiak kezére került.

Az új idők szele e két intézetet Somlyóról Csikszeredába sodorta nem is oly régen. A csoda-

Csiksomlyói búcsujáróhely.

tevő szobor arca bizonyára, mint oly sokszor a multban, most is elszomorodott, mert ma mind a két intézet veszélyben forog.

A régi gimnázium épületében ma árvákat nevelnek az irgalmas nénék, a tanítóképzőintézetet pedig szövőgyárrá alakították át s a jövő reményeivel csak magában az ősi kolostorban találkozunk, mert 1918 óta itt van az erdélyi ferencrendiek kisebb papnevelője. Ha a nevezett intézetek nem is forrottak volna annyira a székelyek lelkéhez s nem emelték volna annyira a falucska tekintélyét, akkor sem veszített volna semmit hírnevéből, mert tulajdonképen általánosan ismertté és nagy hirnek örvendővé az ottani kolostorban őrzött kegyszobor tette.

Csiksomlyó régi búcsujáróhely.

A kegyszobor mikor került a kolostor templomába, biztosan meg nem állapítható. Annyi bizonyos, hogy IV. Jenő pápa a XV. században mindazoknak, akik a ferencrendiek csiksomlyói Mária kápolnájának építkezésében segédkeznek és egyéb szokásos feltételeknek is megfelelnek, teljes búcsut engedélyezett. A mostani híres búcsu eredetét joggal számíthatjuk innen, mert sok körülmény erre

vall, jóllehet a kegyszobor nem olyan régi, ahogy azt sok krónikairó tartotta.

A kegyszobor honnan és hogy került a kolostor templomába, azt senki sem tudja. Egyszer csak ott találkozzunk vele. Ez az idő csaknem összeesik IV. Jenő pápa 1444. évi adományozásával, mert valamelyik ismeretlen magyar mester a XIV. század végén, vagy a XV. század elején készítette. A mohácsi vész előtt már nagyon ismeretes és híres volt s a magukra maradt moldovai magyar katolikusok is egészen 1744-ig nagy tömegben látogatták meg Csiksomlyón, annál is inkább, mert közöttük az a hír volt elterjedve, hogy amikor 1520-ban a bákói kolostort a törökök lerombolták, az elmenekült ferencrendűek hozták volna ide. A kegyszobor megismerése nem volt nehéz, hiszen ugyanazon rendből való papok voltak az elszakadt moldovai testvérek lelkipásztorai, mint a Székelyföldnek általánosan kedvelt barátai. Ezen moldovai magyarok adták a szentpéteri egyháznak a Bálványos nevezetű havast azon kikötéssel, hogy valahányszor ők Csiksomlyóra jönnek, Várdotfalva és Csobotfalva lakói gondoskodjanak tisztességes ellátásról és szállásról.

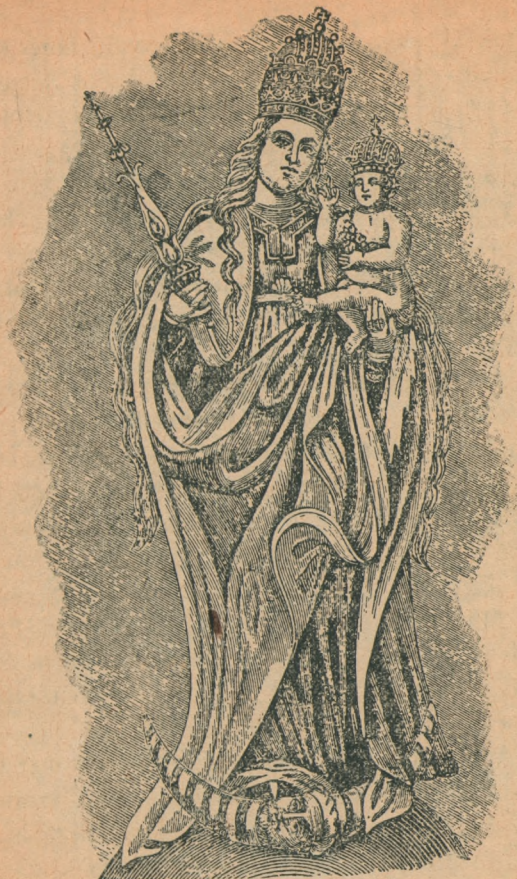
A moldovaiak még manapság is kitartanak Csiksomlyó mellett. Papjaik vezetésével eljönnek

és némiképp külön bánásmódban is részesülnek.

Régebben sokkal nagyobb tömegben és nagyobb területekről zarándokoltak Csiksomlyóra. Csik, Háromszék, Udvarhely és Marostorda vidéke szolgáltatva rendes és megszokott közönségét, de még a törökvilágban is sokan szállingóztak Budáról, Váradról, Kolozsvárról Csiksomlyóra, hogy láthassák azt a szobrot, melyről egy régi író azt állítja, hogy a görögök híres szobrása, Phidias véssője sem tudott volna szebbet alkotni annál.

A kegyszobor külső leírása.

A csiksomlyói kolostortemplom főbejáratát átlépve, szemközt a főoltáron, egy hatalmas női alak tűnik fel, ki kis gyermeket tart balján és a pápáéhoz hasonló hármaskoronát visel a fején. Minél inkább közeledünk a főoltár felé, „*Noé második bárkájának*“ alakja annál inkább nő s az alak szépsége annál feltünőbb lesz. A szobor feje kissé balra hajlik, jobb kezében királynői jogar; a bal karján lévő isteni Kiseded bal kezében a szeretet rózsája s jobb keze áldásra van emelve. A Kiseded fején is aranyozott fakorona. A Szűz fejét csillag koszorú köríti, amelynek külön nevezetessége van a történetben és az egész szobrot két oldalán dics-

A csíksomlyói kegyszobor.

sugarak ékesítik. A Szűz ruhája leomló fehér köntös, mely derékon át van kötve. A kis Jézuskát más és más színű köntösbé szokták öltöztetni.

A szobor lábai alatt a megváltott világ jelképe, a földgömb és a Szűz szenteségének jelülül a hold alakja látható fehér és kék csikokkal. A holdalak közepéből egy emberalak vehető ki. Ez egy V. században élt, Mária istenanyaságát tagadó eretnek papnak képe, kit az Egyház 431-ben kiközösített.

A szentély két oldaláról kényelmes lépcsőn lehet fölmenni a szobor közvetlen közelébe. Ez a búcsusok feljárója, melyen ezrek és ezrek mennek föl minden búcsu alkalmával, hogy közvetlen közelről lássák, érintsék a „*csudákkal jeleskedő segítő Máriát*.“ Az itt megismétlődő tolongás le nem írható! Egy tűt nem lehetne beszúrni két ember közé. Mindenki fel akar menni a szoborhoz, hogy a vett kegytárgyakat Mária lábaihoz érintse és a közelből még nagyobb bizodalmat, bátorságot merítsen.

A szobron sok viszontagságnak nyomai láthatók. Figyeljük meg közelről mi is a szobrot. Minél nagyobb volt a székely nép fájdalma, nyomora, megpróbáltatása, szenvedése, vagy elnyomatása, az üldöztetések között annál jobban ragasz-

kodott az ő segítő Szűz Anyjához, annál jobban megnyilvánult szeretetének sokféle jele s a szobor testén ezek némi karcolásokat idéztek elő. A gyöngyök, ezüst, arany koronák, királyi pálcák, képek, rózsafüzérek érintése azonban még sem idézhettek elő oly sérüléseket, amelyeket eltüntetni, befestetni nem lehetett.

Lássuk, mit szól ehhez a hagyomány, mit jegyeztek fel erről a krónika írók?

A XVII. és XVIII. századokban a törökök és a tatárok igen sokszor törtek be „Csikországba“ és a kolostort is háromszor dúlták fel a törökök, vagy tatárok. Ezen kívül a Székelyföldnek ezen része a magyar portyázó katonáknak is állandó tanyája volt s bizony az sem volt ritka eset, hogy magyar vagy német katonák fosztották ki a kolostort, akik nemcsak eleséget, hanem kincseket is kerestek, kik törtek, zúztak, kimélettel semmivel sem bántak.

Csiknak legsiralmasabb állapota 1661-ben volt. A török szultán az erdélyi zavarok lecsillapítása végett Ali basát küldi be tatár hordák élén, akik egész Csikot végigpusztítják; igen sok székely férfit és nőt rabszíjra fűznek s a jasszi vásárra magukkal hurcolnak, vagy azon reményben visznek el, hogy az elmenekült hozzátartozóik jó pénzen ki fog-

ják váltani. E tatárdulást a kolostor sem kerülhette ki. A kolostor harmadszor égett el és a szobor csodálatosan megmenekült. Minden esetre csodálatosnak kell tartasuk, mert ugyanezen év október 11-én a tatárok négy barátot öltek meg és négyet hurcoltak rabságba, akik távol a kegytemplomtól énekelhették a többi rabtestvéreikkel:

„Testünk elszáradott,	Nincs, ki vigasztalni,
Szívünk elhervadott,	Sem pedig újtani,
Karunk elfáradott,	Éltünkben táplálni,
Lelkünk elbágyadott.	Búban vigasztalni.“

A fosztogató tatárok a templomba érve először megijedtek az élőalakot mutató Mária szobor fenséges alakjától és egy tatár korbácsával a szobor csodaszép arcához csapott, de szentségtörő karja azonnal megmerevedett. Látva ezt egy másik tatár, még dühösebb haraggal rohant az oltárra és bal-tájával a kis Jézus homlokához vágott, de merészségeért ez is hasonlóképen bűnhődött. A harmadik társainak szerencsétlenségét meg akarván bosszulni, nem mert az oltárra rohanni, hanem távolról a zászló rudját szegezte a szobor nyakának, hogy így a földre terítse, de látva ezt a vezér, haragra lobbant a tatárok kegyetlenségén és a bűnösöket ő is példásan megbüntette. Világos ebből, hogy

miért vannak azok az eltüntethetetlen karcolatok a szobrokon. Ellenséges kéz cselekedte. A hagyomány szerint Pap Miklós oltárépítő, mikor a jelenlegi oltárt 1848-ban beállította az azelőtt negyvenhat esztendővel épült templomban, megpróbálta ezeket a karcolatokat eltüntetni, de nem sikerült befesteni.

A hársfából faragott és két méter huszonhat cm. magas szobor alakjáról arany, bíbor és violaszínekkel ékeskedő palást csüngött le, amelyre lehullottak összefonatlan hajfürtjei. A régi képeken így van ábrázolva.

A kegytemplomnak 1661. év után harminchárom esztendővel még egy nagy veszélyt kellett kiállania. Most is a tatárok vonultak végig egész Csikon. Bár Csiksomlyó körül az összes falukat kirabolták, lakósait lemészárolták, vagy szolgaságba hurcolták, Csiksomlyó csodálatos módon megmenekült.

Az 1694. év február 13-án a tatárok előhada Moldova felől a legelső faluba, Szentmihályra éjnek idején betört s míg az emberek ágyaikban csendesen pihenének, a falut fölgyújtották s a lakósok csak akkor vettek erről tudomást, mikor a házakat megrohanták s az embereket kötözni kezdték. Onnan tovább jöttek Vacsárcsiba, Göröcsfalvára és Rákosra s hasonló módon kegyetlenkedtek.

A támadást február 15-én megismételték. Ekkor nagyobb felkészültséggel és teljes erővel jöttek. Ellepték az egész felső Csikot s az első nap hét községet pusztítottak el: Szentmihály, Szépvíz, Szentmiklós, Delne, Borsova, Szentdomokos és Pálfalva községeket. Ezen a napon kellett volna a kegyetlenség áldozatául esnie Somlyónak és Taplocának. Az öregek még ma is mesélgetik unokáiknak, hogy őseik miként menekültek meg a tatárfogság elől s Várdotfalva és Csobotfalva aszszonyai hogyan döntötték el csatát.

A férfiak az alcsiki táborban voltak összegyűlve és várták a portyázó tatárokat, hogy rajtuk üssenek. Csiksomlyón a barátok, öregek, nők és diákok maradtak. *Nizzet Ferenc* ferencrendi papnövendék az asszonyok egy részét is férfi ruhába öltöztette, dobbal, síppal, kapával és cséphadaróval látta el őket s a nagyobb diákokkal együtt a Somlyóhegy oldalán csatarendbe állította. A kisebb diákok pedig a templom tornyából, a kolostor udvarából a tatárok előőrseinek megérkezésekor oly zajt csaptak, hogy a vérszomjas és zsákmányra éhes csorda egész hadsereget gyanítván, a kolostor környékéről hanyat-homlok menekült Csikszentkirály felé, ahol rendezett haddal találkozván, csatát vesztett. Másodszor így menekült meg a

csodatévő szobor. A hatalmas Isten a gyengéket fegyverezte fel az erősekkel szemben.

Csodás események.

Az elmondottakból is elég világos, hogy a boldogságos Szűz kegyszobrát Isten csodálatos módon védte meg ellenségeinek kezétől. A kegyszobor története azonban nem volna teljes, ha néhányat meg nem említenénk azon események közül, melyekről a szemtanúk esküvel tesznek bizonyosságot, hogy azok úgy történtek, ahogy ők elmondották, vagy leírták. Ezek közül többet az Egyház hivatalosan is megvizsgált és igaznak talált. Erre bizonyosságul hozhatom fel nemcsak azt a sok írást, melyekről hivatalos másolatot vettek, hanem azt a sok ajándékot is, melyeket a kolostor őrizetére bízta, hálából Mária részéről tapasztalt különös testi és lelki segítségért.

Mit értünk csodás események alatt? Azon jelenségeket, amelyeket a természet rendes menetével meg nem magyarázhatunk; amelyeket a természet önmagától, Isten közreműködése nélkül létre nem hozhat. Ezek megvizsgálásánál az Egyház mindig nagy körültekintéssel szokott eljárni; nagyon sokszor anélkül, hogy véleményyt mondana, elnézi,

hogy a hívők a szentek, a boldogságos Szűz közreműködésével hozzák összefüggésbe, amit megmagyarázni máskép nem tudnak. Ilyen sok rendkívüli eseménnyel találkozunk a csiksomlyói „csudákkal jeleskedő segítő Mária“ szobor történetében is. A legtöbb azon időben történt, mikor az Isten különös közreműködésére volt szükség, hogy a katolikus hit Erdélyben necsak megmaradjon, hanem fel is virágozzék.

A csodás események legnagyobb száma a XVII. és XVIII. századokra esik; mivel pedig mind föl nem sorolhatom, ezek közül néhány nevezetesebbet említek fel és pedig a szemtanúk, vagy a cselekmények központjában álló személyek elbeszélése alapján.

A legelső feljegyzett csodás esemény 1669 év Nagyboldogasszony napjának előestéjén egy ujonc szerzetes testvérrel történt. Rimaszombati Jánost, szerzetes néven Domokost, 1669 augusztus 4-én helyezték Csiksomlyóra. Itt a gonosz lélek nagyon megkísértette az ujoncot, fölkeltvén benne a kapzsiság vágyát s ez Judás szerepére vállalkozott. Pár napra rá hogy odakerült, a Szűz drágagyöngyökkel kirakott koronáját és egy valódi gyöngyökből álló vállkendőjét ellopta. Az említett napon estéli harangszó után egy félórával Domokos ujonc

a szobor előtt imádkozott és azt kérte a szent Szűztől, mutatná meg, hogy vajjon ő-e édes anyja szeretett édes anyja helyett? Imádság közben a szobrot csillagszerű fény vette körül és napsugárként özönlötte el annak arcát. Az ujonc megrettent s elkövetett bűne jutott eszébe s el akart futni, de elesett és csak a fény elmultával kelhetett föl. Azután beszélt el ezt az eseményt, melyet látott Pálfalvi Ferenc és a nyolcvannégy éves Nagyboldogasszonyi Bonaventura, ki ezt a „Csillag korona“ c. könyvbe lejegyezte. P. Bonaventura Pálfalvi Ferencsel a szószék előtti alsó folyóson sétált s végezték a szent olvasót, midőn észrevették a templomból jövő fényt, mely a torony homlokzatán enyészett el.

Losteiner Leonárd rendi történetíró jegyzi fel, hogy Csiksomlyón előre tudták, hogy a közel jövőben valami nagyobb szerencsétlenség éri a kolostort, hogy valamelyik rendtag meg fog halni, mert a régi (1802 előtti) templomban a leckeoldalon lévő angyal a kezében tartott koronát letette, fejét mélyen meghajtotta. Ez történt 1711-ben Mártonffy Joachim házfőnöksége idejében is. *P. Zakariás Didák* gyalog, ép egészségesen Csikból Udvarhelyre megtette az útát s amikor visszatért, nemsokára meghalt.

Ali basa támadása előtt (1669) három fénylő csillag világította be az egész templomot éjjelnappal. A fényesség elmultával a veszedelem azonnal bekövetkezett.

Belháborúk alkalmával a szobor arca elváltozott. A vig, mosolygós arc elszomorodott, amelyről előre gyanították a közeledő veszedelmet, például a Rákóczi Ferenc-féle fölkelést.

A bűnösök előtte nem állhattak meg, mert nem tudták elviselni az ő tekintetét. *Báró Jósika László* és *Márkos Péter* tettek erről bizonyoságot.

Az 1746 évi december 26-án mise alatt többen látták, hogy a kis Jézuska kezében levő, tollból készített virágdisz meggyulladt és több izben, mint a gyertya, úgy égett.

A följegyzésekben halott föltámadásáról is megemlékeznek. A betegségből való megtisztulások elég közönségesek, melyeknek legszavahihetőbb bizonyosságai az azok által ezüstből készített szemek, szívek, karok, lábak, akik hasonló betegségekben szabadultak meg. 1747. okt. 2. *Poczlerin Mária* gyermekével egyik szeme világát nyerte vissza. 1746. dec. 20. tett bizonyoságot *Mártonffy Joachim*, hogy *Deák János* osdolai kántor lába a kegytemplomban teljesen meggyógyult és lábain ment

haza Osdolára. 1745. pünkösöd ünnepein egy erzsébetvárosi örmény fogadalmához hiven két kezét és két lábat tett Mária oltárára. *Boros Ferenc* neje, Apafi Ilona kérése meghallgattatván, kétszer is megadományozza a kolostort. Boros Ferenc két évig nehéz fájdalmakat szenvedett s a Boldogságos Szűz közbenjárására ebből meggyógyulván, tizenhárom ezüst csillagot adott a Mária tiszteletére. *Battyáni Ignác* erdélyi püspök egy ezüst lábat tett le a Mária szobrához, aki lábbetegségéből csodálatosan felgyógyulva Csiksomlyóra zarándokolt és egy másik hasonló eset egyházi megvizsgálása alkalmával 1798-ban ő nevezte a szobrot *csodálatosnak*, csodákkal jeleskedőnek.

Még tovább sorolhatnám fel azon eseményeket, melyeknek megtörténte előtt az emberi elme megáll. Betegségekről van szó, melyeket az orvosok hiába próbáltak gyógyítani; jövendölésekről, melyeknek titkaiba csak a mindenható Isten hatolhatott be s amikor akadtak kételkedő emberek, akkor az Úr újabb eseménnyel tett bizonyosságot az ő szent Fia Anyjának felmagasztaltatása mellett. Szent hitünk tanítása szerint nagy, hatalmas, mindentudó az Isten, tehát mindent megtehet.

A székelyek ősi buzgóságának letörésére irányuló törekvések.

A legnagyobb csodának azonban azt tartom, hogy a székely népnek egy töredéke kezdettől fogva megtartotta ősei hitét és nem lankadt valóságának buzgóságában. Pedig annak a maroknyi népnek, mely a Hargita hegy keleti részén húzódott meg, hányszor lett volna alkalma letérni arról az ösvényről, melyet szent István első magyar király kijelölt, hányszor próbálták meg szép szóval és erőszakkal új hit, új vallás kebelébe vezérelni s ezen kísérletekkel szemben nemcsak régi hitét tartotta meg, hanem Csik bástyája lett az erdélyi katolikus vallásnak; azok közül is, akik engedtek a rábeszélésnek, vagy erőszaknak, nagyon sokat példájával és kitartó buzgóságával visszavezérelt az ősi hithez.

Ki merné azt állítani, hogy ez nem a boldogságos Szűz csiksomlyói kegyesobrának köszönhető elsősorban? Aki ebben a legkevésbé is kételkedni próbál, annak be fogjuk bizonyítani, hogy nekünk van igazunk, akik hitünket a boldogságos Szűz közbenjárásába helyezzük.

A legválságosabb időben találkozunk a kegyesoborral Csiksomlyón. Akkor, amidőn Németor-

szágban egy hivatását vesztett pap mást kezdett tanítani, mint amit az Anyaszentegyház Jézus Krisztustól örökölt. A pápa figyelmeztette többször Luther Mártont, mert ő volt a hitehagyott pap, tévedéseire, de Luther gögijében hajthatatlan maradt, s mikor a pápa erélyesebben figyelmeztette és az Egyházból kiközösítéssel fenyegette, akkor Luther a tanait kárhóztató pápai levelet nyilvánosan elégette és az Egyházat ő maga is támadta, tanítványaival még jobban támadtatta.

Tanítása Németországból hamar eljutott Magyarországra a szászok közé. A szászoktól megismerték a magyarok is. Kezdetben tiltakoztak ellene, de később a kevesebbet kívánó lutheránus, református vallás közöttük is elterjedt. Megbarátkoztak vele. Olyan volt, mint a bolsevizmus. Követőit rászabadította az egyházi vagyona és főképp az urak közül sokan azért lettek követői az új hitnek.

A püspökök nem tiltakozhattak ellene, mert 1526 augusztus 29-én a mohácsi vérszapon hét püspök maradt a csatatéren. Hát még mennyi pap és szerzetes? A nyáj pásztor nélkül maradt s az új vallásnak tudós papjai mindent megtettek, csak hogy Magyarország is minél hamarabb csatlakozzék az új hit követői közé. A nép pap nélkül maradván szívesen ment oda, hol neki az Isten igéjét

hirdették, ahol neki miséztek, őt gyóntatták s követte a református vallást anélkül, hogy tudomást vett volna erről. Még harminc esztendő sem telt el és Erdélyben oly hatalmasok lettek a lutheránusok és reformátusok, hogy Izabella katolikus fejedelemasszonyt is pártjukra vonták és 1556-ban Erdélyből a katolikus papokat száműzték, vagyonukat elvették. A papok és barátok egy része szintén református lett, a másik részét vagy leölték, vagy elmenekítették s csak kevesen maradtak Erdélyben, akik bujkálva vigasztalták azokat, akik kitarítottak a régi vallás mellett.

Sokan voltak azért ilyenek is főleg a Székelyföldön. Ezeket szép szóval nem lehetett a protestáns vallások karjaiba vezetni. Ez a tény zavarta azt az összhangot, amely vallási téren kifejlődött. Ugyanis kevés kivétellel már egész Erdély protestált a katolikus hit ellen.

Voltak hitükhöz hű papok, kik mindennap közel állottak a vértanusághoz, de azért állhatatosan kitarítottak. Voltak kolostorok nélkül maradt szerzetesek, akiknek nem volt, hol lehajtsák fejüket s azért a Székelyföldet végigbarangolták és úgy erősítették hitfeleiket; voltak jó emberek, kik hajlékot adtak ezeknek a vándor apostoloknak, rejtegették őket s így segítették elő apostoli munká-

jukat. Bizony nehéz idők voltak ezek! Még nehezebbé tette az, hogy az országgyűlésen a katolikusok oly kisebbségben jelentek meg, mintha nem is lettek volna s mikor János Zsigmond 1566-ban kimondotta, hogy Csik-Gyergyó-Kászon székeket is unitáriussá kell tenni, nem volt, ki ez ellen tiltakozzék. Csakhogy nem ment az oly könnyen. Hiába parancsolták ki a barátokat Csikból, ők nem hagyták oda Csikot és védőbástyái voltak a csiki katolikusoknak. Ha ők nincsenek, talán ma könnyen meg lehetne olvasni, hogy hány katolikus van Csik-Gyergyó-Kászon, Háromszék, Udvarhely és a Maros mentén. Igen nagy volt az ő szerepük az erdélyi katholicizmus megmentésében.

János Zsigmond belátta azt, hogy felszólítására a Hargita két oldalán meghúzódó katolikusok nem sokat adtak, azért Blandrata György udvari orvosának befolyására elhatározta, hogy a híthű Csikot erőszakkal is a maga vallására fogja kényszeríteni s ha a szép szó nem használt, akaratát, az erősebb jogával, a fegyver erejével fogja megvalósítani. Udvarhelytől északra kezdetét is vették az erőszakos térítések s ez bizony rettegésbe ejtette a csikiakat, de főképp a gyergyói katolikusokat, mert az erőszakosság híre nagyobb volt, mint a valóság. Ez ellen legelőször a gyergyói papság

mozdult meg, melynek vezetője István lánglelkű alfalusi pap volt, ki tudomást szerezvén arról, hogy egész Udvarhely-szék behódolt a fejedelemnek, lánglelkületű szónoklataival összegyűjtötte hiveit, valóságos toborzót indított meg közöttük. E mozgalomba belekapcsolta a szomszéd községek lakosságát s felfedte előttük a fenyegető veszedelmet és rávette a népet, hogy tartsanak könyörgő imákat; kereszt alatt menjenek el Csiksomlyóra a Boldogságos Szűz szobrához.

Ez történt 1567 Pütkösd ünnepe előtt. István alfalusi pap még nem sejtette, hogy mi fog ezután következni. Példája hatott. A mozgalom általánossá lett és nemcsak a gyergyóiak jelentek meg Csiksomlyón, hanem a mostani Csik megye egész területéről és Háromszékről is gyülekeztek s kérték a Boldogságos Szűz közbenjárását. Itt hallották meg, hogy János Zsigmond emberei haddal készülődnek a csikiak ellen. Egy ferencendi barát szónoklatára annyira fellelkesültek, hogy határozatba ment a veszedelem kivédése. Pütkösd szombatján a férfiak és a lányok meggyóntak, megáldoztak s a lányok kibontott hajjal a győzelem, vagy a vértanuság vágyával nekivágtak a nagy erdőnek. A tolvajos tető alatt az u. n. *lónyugtató* helyen találkozott a két had. A csikiak János király hadát

megfutamították és győzelemittasan tértek vissza Somlyóra, hol a nők, öregek és gyermekek könyörgeésekben ostromolták az Eget, hogy legyen a küzdőkkel. A győzelem jeléül felzöldgalyazták magukat s a somlyóiak már távolról ebből tudták meg az örvendetes hirt. Ennek emlékére térnek haza a búcsusok úgy felzöldgalyazva.

A győzelmet mindenki a boldogságos Szűz közbenjárásának tulajdonította és ez időtől kezdetét vette a csiksomlyói búcsú. Régebben sokkal nagyobb arányokban zarándokoltak évenként Csiksomlyóra, mint ma s főképp Moldova katolikusai voltak jobban képviselve. A háború előtt a búzgóság egy kissé lelohadt vala, vagy pedig bántó virtuskodásba fajult a nagy körmenet, amig erélyes rendelettel ezt a túlfűtött búzgóságot le nem csillapították, de örvendetes tény, hogy elő kezdettek venni őseink buzgóságát és a csiksomlyói Szűztől várjuk sok nyomoruságunkra a vigaszt.

A nagy megpróbáltatások után ez mindig így volt.

Sámbár Mátyás jezsuita.

A XVII. század közepén Erdélyben kezdetét vette a katolikus ellenreformáció. A ferencrendiek és a jezsuiták vállvetve küzdöttek a katholicizmus

megerősítésében és terjesztésében. Udvarhelyen a jezsuiták 1636-ban plebániát szerveztek és gyakran megfordultak Csiksomlyón, ahol kitapasztalták a székelyeknek Mária iránt tanusított nagy tiszteletét s ezt is egy nagyon jó eszköznek tartották a hitterjesztésre és a hitben való megerősítésre. Azután gyakran megjelentek Somlyón, a népnek beszédeket tartottak és általánossá szerették volna tenni a búcsujárást. *Sámbár Mátyás* volt az, aki legtöbbet tevékenykedett s a bécsi provinciálisnál kieszközölte azt, hogy Udvarhelyről minden esztendőben kereszt alatt vezethessék a katolikusokat Csiksomlyóra. Székelyudvarhely utolsó előtti plebánosa, gróf Mikes János azelőtt gyergyóalfalusi pap, most szombathelyi püspök, kétszer vezetett búcsus menetet Csiksomlyóra. Udvarhelyről kereszt legelőször 1651-ben indult s ebbe belekapcsolódott Nagyvárad, Kolozsvár és az egész Marossszék. Mária a katolikus székelyek Noé bárkája lett.

Az elmenekített kegyszobor.

A székely nép határtalan ragaszkodásának fokmérője lehet Székelyudvarhely környéke katolikus lakosságának azon kijelentése 1916 szeptemberében, hogy ő föltétlenül bízik a boldogságos Szűzben.

A román hadüzenet váratlanul érte a székelyeket és a határszélek lakossága fejvesztetten menekült. 1916 augusztus 29-én elmenekültek a csiksomlyói kolostor atyái is és semmi értékes dolgot, hanem csak a legszükségesebb élelmiszereket szállították magukkal. Székelyudvarhelyre érvén ócsudtak fel szeptember 1-én, hogy a kegyszobrot a főoltáron hagyták s azonnal a megmentéséről kezdtek gondoskodni. De hogyan? Visszamenni nem lehetett. Szeptember 2-án a Hargitai Hegyi Dandár parancsnoksággal léptek érintkezésbe, amely trén szekereket és katonákat bocsátott P. Sándor Vitális kolostorfőnök és P. Korbuly Ignác volt katonalelkész rendelkezésére s azzal szeptember 4-én ágyútűz és puskaropogások között kihozták a szobrot Somlyóról. A román katonák már a Somlyó hegyen tanyáztak. Amint meghallották ezt az udvarhelyi katolikusok, a környékről is igen sokan keresték fel a csodatevő Szűz szobrát s kijelentették, ha itt van a somlyói Mária, ők már nem is menekülnek. Azután csoportosan kerestek az emberek vigasztalást Máriánál.

Székelyudvarhelyen nem volt sokáig maradása. Szeptember 15-én éjfélel egy órakor hagyta el az utolsó vonat Székelyudvarhelyt s ezen menekültek a barátok is, magukkal vivén Kolozsvárra

a Kegyszobrot, hová másnap megérkeztek. Itt nagy ünnepség keretében s az elmenekült székely nép zokogása között helyezték el a havas Boldogasszony templomának főoltárán. Nem fordult meg katolikus székely Kolozsváron, aki meg ne látogatta volna s bizalmat gerjesztő alakja előtt könnyörögve reménységben ne növekedett volna. Itt érzik, hogy Mária minden vigasztalásnak Anyja.

Az Úrnak 1920 évi pünkösd ünnepén a Kegyszobor újból a somlyói templom főoltárán állott. A pünkösd di búcsut azonban azzal a régi fénnel nem tarthatták meg, mert a román hatóságok, tüntetéstől tartván, a vidékről jövő búcsusokat nem engedték be Csiksomlyóra. Azután napról-napra növekedőben van a csodatévő Szűz iránt a bizalom és buzgóság.

A szent Szűzben való törhetetlen buzgóság jegyében kerekednek fel az emberek a Székelyföld legtávolibb és legelrejtetteb zúgából is, de Moldovából is, hogy hét-nyolc órai vonat, vagy két, három napos gyalog út után megpillanthassák a csiksomlyói kolostor kéttornyú templomát és benne a Szűz csodatévő szobrát. Elképzélhető, mily öröm fogja el a jámbor zárandokok lelkét, kik ázva-fázva, napsütötten és porosan jutnak fel a Hargita ormára s mikor a végignyúló csiki lapályba beleveszõ

tekintetük megakad a kis Somlyó hegye alatt fehérlő templomon. Annak képe vésődött lelkükbe, titka ég szivükben. Oda vágyott a szív, ott összpontosul sok ezer ember gondolata, mert ott trónol az ég Királynője, ott várja a székely nép Pátrónája. Ott van a jó tanács Anyja és a szomorúak Vigasztalója. A Hargita tetején, a Csiki hegyek ormán, a gyorsan siető Maros és a csiki lapályon végig kigyozó Olt mentén szárnya lesz a vágnak és még az sem elég gyors; minél jobban halad, annál nehezebb kivárni, de az ima erősebb, az ének csengése vígabb és a vágy epedőbb lesz.

Pünkösd előtt vágyak születnek, forró epedések égnek a katolikus székelyek lelkében. A körülmények miatt hány ember lelkében hamvad el a lobogó láng! De hány székely halhat meg annélkül, hogy legalább egyszer ne látta volna Csiksomlyót és hány van, aki életéből elveszettnek tartja azt az évet, amelyben nem láthatja?!

Székely véreim, csak lobogjon őseitek buzgósága és ne szünjete meg hangos szóval hirdetni az otthon maradottaknak, amit ott láttatok. Ha hazamentek, engedjete szabad folyást azon érzelmeknek, amelyek lelketekbe lopóztak.

Mit vigyetek magatokkal haza ?

Előre megmondom : a fellelkésített hit tűzéből egy szikrát, amelyet úgy őriztetek, mint a régi római nép a családi szentélyben meggyújtott tüzet, amelyről azt tartotta, hogyha az kialszik, romlását jelenti a családnak. Úgy is történt. A családi szentélyekben a tüzeket kialudni engedték, a nép válását megunta, kigúnyolta és a hatalmas, világhódító nemzetnek ma csak neve, emléke él.

Az egyszerű székely nép jólelkűsége, baráti érzése, vendéglátása, őszintesége közismert. Nincs nép, melynek lelkéhez annyira közel lehetne férközni, mint a székelyekéhez. A székely hamar felejtí a bántalmakat és soha sem feledi el a jó-téteményt, hanem ez utóbbiért még ellensége részéről is örök hállára kötelezettnek érzi magát.

Természete nyílt és őszinte. Azt mondják, hogy két esze van a székelynek. Ez részben igaz, mert aki közelről nem ismeri őket, az nem is érti meg egyhamar azt a természetes egyszerűséget, melynek mását sehol sem találja.

Akit nem ismer, ahöz bizalmatlan s ezt egyeseken nem árulja el, hanem kétségeiben sokat magyaráztat magának. Sokat érteti magát. Ilyenkor hisz és nem is ; tesz is, nem is. Félt, nehogy

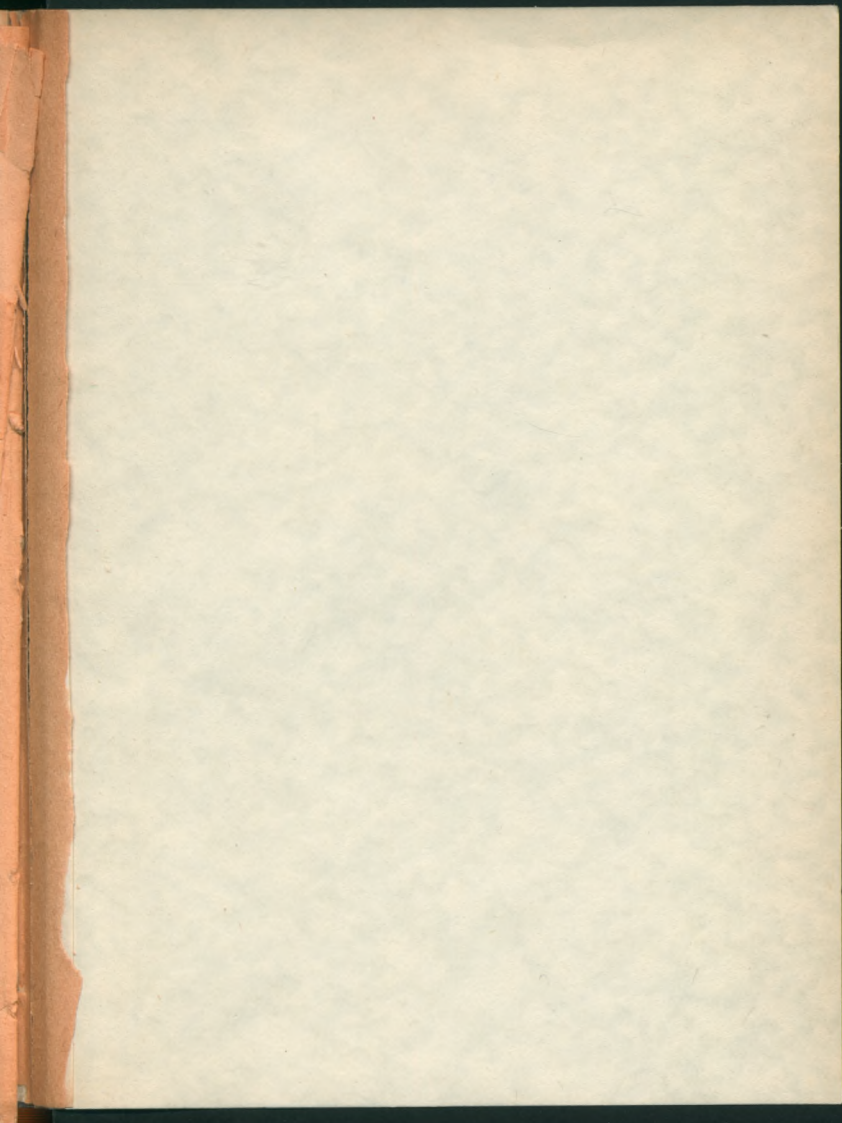
rászedjék. Ebben van a híres székely furfang. S azután akivel szemben ő bizalmatlan lesz, az ne is próbálkozzék vele. Úgy sem megy semmire. És ha egyszer valakiről észrevette, hogy őszinte baráti jobbot nyújtott feléje, ahhoz vakon ragaszkodik, fölhangy a hagyományos furfanggal, vakon vezetteti magát. Ez a legnagyobb hibája: a meg-rögzött jóhiszeműség, amellyel oly sokan vissza-éltek és visszaélnék. Ezt a gyengességét kihasználva az utóbbi ötven esztendőben idegen elemek kerültek be a székely falucskák vezetőségébe, akik nem a népből nőttek ki, nem is az ő érdekeikért, hanem saját zsebükre dolgoznak és már is a jó székely nép lelkületén nagyon sokat rontottak. Úgy lát-szik, ez nagyobb veszedelem, mint mikor az ellen-ség fegyverrel közeledik feléje. Akkor, ha mással nem is, de ökölbe szorult kézzel, kapával, kaszá-val, a lebontott haj büszke lengetésével védte igazát s jussát, hitét, magyarságát veszni nem engedte. Ez volt a multban a székely nép s ennek kell lennie a jövőben is.

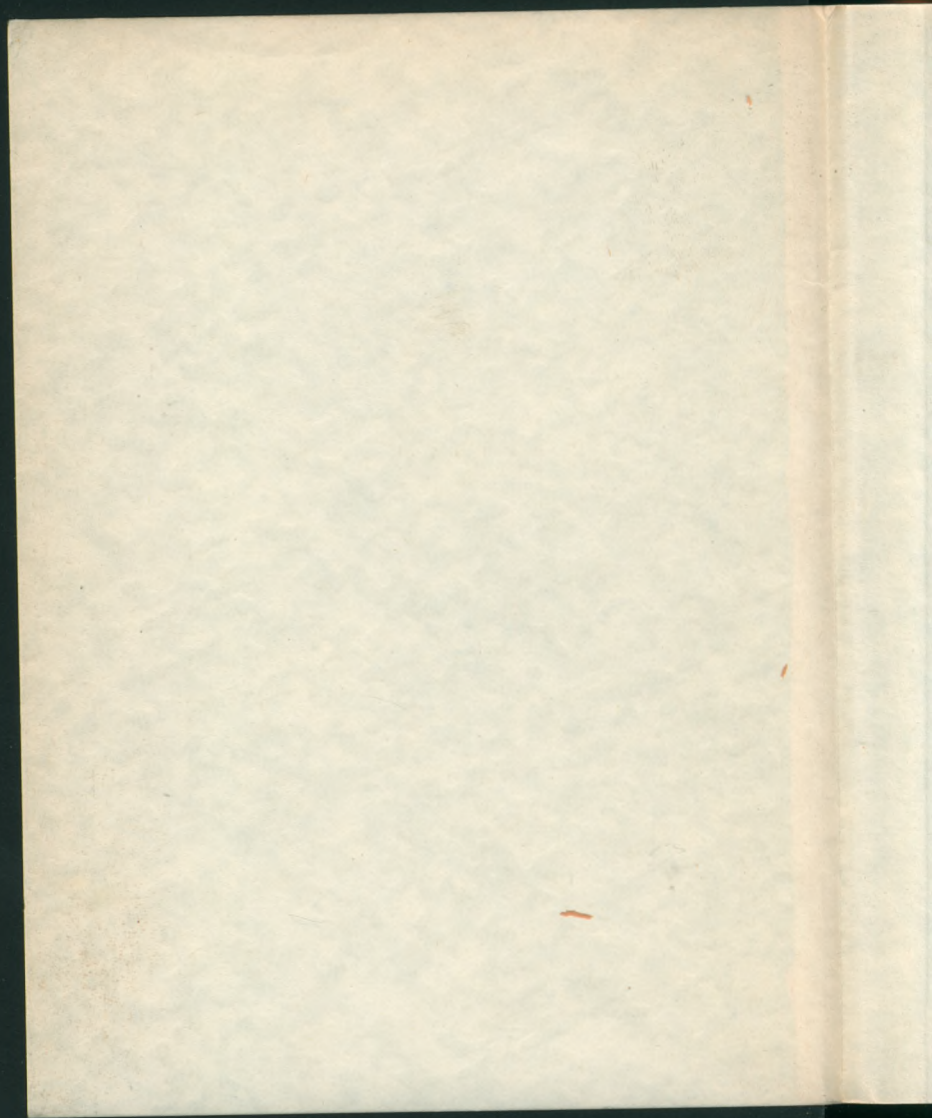
Kedves véreim, kik föntartva őseitek buzgó hitét, elmentek Csiksomlyóra a csodákkal jeles-kező Szűzhez, az ő lábai előtt lélekben megtisz-tuljatok, könnyeitek elsírjátok, örömtők kiöntsetek, lélekben megerősödjete: vigyéte innen haza ma-

gatokkal azt a törhetetlen hitet, mely őseiteket jellemezte s ezt hazug próféták bujtogatására föl ne áldozzátok; azt a törhetetlen ragaszkodást a ti igazi vezetőitekkel szemben, amikor olyan bizalommal indultak őseitek az ő szavukra Csiksomlyóra és onnan a nagy erdőre, hogy az igazságért meghaljanak; amily bizalommal tárjátok ki itt szíveteket, hallgatjátok a buzdító szavakat, mert otthon kis templomotokban ez tovább folytatódik; a ti lelkipásztorotok ép úgy szeret titeket, mint az az ismeretlen barát, vagy pap, akihez bizalommal közeledtek, akinek szavára mindenre képesek volnátok.

A csiksomlyói Máriához hittel menjete, a csiksomlyói Máriától a hit tűzét vigyétek s akkor az ő csodatevő ereje a ti lelketekben folytatódni fog. Vigasztal, gyógyít. Veletek örvend, veletek szenved.

1971 JUN 1

